

Методичні вказівки з дисципліни
«Етнологія»
(5 ECTS)

Навчальна дисципліна «Етнологія» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців спеціальності 032 «Історія та археологія» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» і викладається в обсязі 150 годин у другому семестрі на 1 курсі.

Мета дисципліни – формування у студентів системного знання про сучасну етнічну карту світу, особливості матеріальної та духовної культури різних етносів; вивчення і засвоєння студентами питань про походження й етнічну історію українського народу, формування специфічних особливостей традиційного побуту, матеріальної та духовної культури в окремих регіонах України.

Основні завдання вивчення дисципліни «Етнологія»:

- подати студентам системні, комплексні знання з проблем етнології народів світу, методики проведення етнографічних досліджень;
- ознайомити студентів з етнічною історією народів Європи, Австралії, Океанії, Африки, Америки та Азії;
- розвинути навички збору та фіксації матеріалів етнографічного дослідження;
- показати етапи та особливості формування території України, етнічний склад та мовну структуру населення, простежити матеріальну і духовну культуру українського народу.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати

- предмет, завдання і джерела курсу, понятійний апарат етнології;
- етапи становлення етнології як самостійної галузі знань;
- базові методи етнологічних досліджень;
- основні проблеми сучасної етнологічної науки;
- методи і прийоми збору етнографічних матеріалів;
- сучасну класифікацію народів світу за антропологічними, лінгвістичними, географічними, релігійними, господарсько-культурними ознаками;
- особливості матеріальної і духовної культури народів світу;
- основні етапи еволюції розвитку етнології в Україні в ХІХ-ХХІ ст.;
- основні теорії та етапи етногенезу та етнічної історії українців;
- субетнічні та етнографічні групи українців;
- етнічний склад населення України (формування та розвиток народів і етнічних груп, виразні характеристики їх культурно-побутових традицій);

вміти

- оперувати основними поняттями етнології;
- працювати з джерелами та спеціальною етнографічною літературою;

- порівнювати побут українців з представниками інших етносів;
- виділяти особливості того чи іншого етносу і здійснювати їх компаративний аналіз;
- володіти методологією етнологічних досліджень, проводити польові дослідження та систематизувати й аналізувати зібрані матеріали.

Програма курсу «Етнологія» передбачає проведення лекційних і практичних занять. Окремий блок питань, необхідних для засвоєння студентом, виноситься на самостійне опрацювання. Основними формами контролю самостійної роботи є: письмові та усні опитування студентів, проведення контрольних робіт, аналіз етнологічної літератури, засвоєння основних етнологічних термінів і понять.

Система **оцінювання знань студентів** передбачає поточний контроль знань, контрольну роботу та індивідуальне завдання. **Основні теми лекційних і практичних занять** для студентів складені в тій кількості, яка передбачена навантаженням з даного курсу. Під час лекційних занять студентам подається базовий теоретичний матеріал з курсу «Етнологія». Практичні заняття можуть проходити у формі колоквиуму, диспутів, доповідей із повідомленням.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем тощо.

Модуль 1 (40 балів):

Відповіді на практичних заняттях – 16 балів (4 практичні заняття оцінюються по 4 бали кожне);

Виконання індивідуального завдання – 8 балів;

Контрольна робота – 16 балів.

Модуль 2 (40 балів):

Відповіді на практичних заняттях – 12 балів (3 практичні заняття оцінюються по 4 бали кожне);

Виконання індивідуального завдання – 10 балів;

Контрольна робота – 18 балів.

Іспит – 20 балів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст курсу поділений на **два змістовні модулі**. Кожний змістовний модуль включає в себе лекції, практичні заняття, самостійну роботу студентів (опрацювання спеціальної літератури), які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

НАУКА ПРО ЕТНОСИ

Тема 1. Вступ. Етнологія як наука, її засади й особливості (2 год.)

Поняття, предмет і завдання етнології. Становлення етнології як науки. Методика та методи етнологічних досліджень. Місце етнології в системі гуманітарних наук.

Тема 2. Розвиток етнології як науки. Основні етнологічні школи і напрями (2 год.)

Нагромадження етнографічних знань в античні часи та середньовіччя. Розвиток етнографічних знань у новий і новітній період. Еволюціонізм. Антиеволюціонізм: дифузійнізм, соціологічна школа. Функціоналізм і структуралізм.

Тема 3. Основні поняття етнології (2 год.)

Поняття «етнос», «плем'я», «народ», «нація». Поняття «субетнос» та «історико-регіональна група». Основні риси розмежування етносів.

Тема 4. Класифікація етносів (2 год.)

Географічна класифікація. Антропологічна класифікація. Релігійна класифікація. Етнолінгвістична класифікація. Класифікація за господарсько-культурними типами.

Тема 5. Народи Австралії та Океанії (2 год.)

Історико-культурні райони Австралії та Океанії та їх етнічний склад. Австралійська провінція, побут австралійських аборигенів. Океанська провінція: Меланезійська історико-етнографічна область; Мікронезійська історико-етнографічна область; Полінезійська історико-етнографічна область.

Тема 6. Характеристика народів Азії. Народи Західної (Передньої) Азії (2 год.)

Загальна характеристика азійського регіону та його народів. Особливості матеріальної і духовної культури. Характеристика народів Західної Азії та їх етнічна історія. Сучасний етнічний склад держав регіону. Господарство Західної Азії. Ірано-афганська історико-етнографічна область. Месопотамо-аравійська історико-етнографічна область.

Тема 7. Народи та країни Африки (4 год.)

Загальна характеристика африканського континенту. Расовий, етнолінгвістичний та релігійний склад населення. Етногенез та етнічна історія Африки. Історико-культурні особливості африканських народів: Історико-етнографічна область Північної та Північно-Східної Африки; Історико-етнографічна область Південно-Східної Африки; Західносуданська історико-етнографічна область; Аборигено-Африканська історико-етнографічна область;

Європейсько-Африканська історико-етнографічна область. Розпад колоніальної системи в Африці. Сучасні етнічні процеси на африканському континенті.

Тема 8. Корінні народи Америки (2 год.)

Антропологічна та етнолінгвістична характеристика народів Америки. Корінні народи Америки: ескімоси, алеути. Державні об'єднання доколумбової Америки: ацтеки, майя, інки. Особливості колонізації Північної Америки європейцями та формування її сучасного етнічного складу.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

УКРАЇНСЬКА ЕТНОЛОГІЯ

Тема 9. Розвиток української етнології (4 год.)

Комплекс проблем, які вивчає українська етнологія. Періодизація розвитку української етнології: період накопичення етнографічних знань; розвиток регіональної етнографії, формування місцевих і народознавчих центрів; розвиток окремого напрямку – української фольклористики; українська етнологічна наука ХХ ст., діяльність народознавчих установ; розвиток української етнологічної науки на сучасному етапі.

Тема 10. Концепції походження українського етносу (2 год.)

Концепції походження українського етносу. Проблема давньоруської народності. Походження етноніму «Русь». Походження назви «Україна».

Тема 11. Історико-етнографічне районування України (4 год.)

Етнографічне районування України. Центрально-Східний (Південно-Східний) регіон. Північний регіон (Полісся). Західний (Південно-Західний) регіон. Етнографічні групи українського народу (бойки, лемки, гуцули, литвини, поліщуки).

Тема 12. Види і методи польових досліджень (4 год.)

Етапи експедиційної роботи: підготовчий, основний, підсумковий. Особливості здійснення наукових спостережень у польових умовах. Опитування населення (загальна характеристика). Фіксація речових матеріалів. Збір етнографічних колекцій. Методика пошуку і відбору інформаторів, знайомство. Роль органів місцевої влади в успішному проведенні експедиції. Правила роботи з інформатором. Завершальний етап роботи з інформатором.

ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Етнологічні школи і напрями кінця ХІХ – ХХІ ст.

1. Американська школа історичної етнології. Ф. Боас, А. Крьюбер.
2. Етнопсихологічна школа. А. Кардінер, Р. Бенедикт, М. Мід.
3. Культурний релятивізм. М. Герсковіц.

4. Новітні концепції в етнології. Герменевтика.

Рекомендована література:

1. Итс Р. Введение в этнографию: Учебное пособие для гуманитарных спец. вузов. – Ленинград, 1991. Режим доступа: http://www.ethnology.ru/doc/its01/its01_7.htm
2. Лурье С. Историческая этнология: Учебное пособие для вузов. Режим доступа: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Lyrie/index.php
3. Мид М. Культура и преемственность. Режим доступа: <https://www.kph.npu.edu.ua/!e-book/tpft/data/WOLG%20%23%201/893.%20%CC%E8%E4%20%CC.%20%CA%F3%EB%FC%F2%F3%F0%E0%20%E8%20%EC%E8%F0%20%E4%E5%F2%F1%F2%E2%E0/893.%20%CC%E8%E4%20%CC.%20%CA%F3%EB%FC%F2%F3%F0%E0%20%E8%20%EF%F0%E5%E5%EC%F1%F2%E2%E5%ED%ED%EE%F1%F2%FC.%20%C8%F1%F1%EB-%E5%20%EA%EE%ED%F4%EB%E8%EA%F2%E0%20%EC%E5%E6%E4%F3%20%EF%EE%EA%EE%EB%E5%ED%E8%FF%EC%E8.pdf>
4. Садохин А., Грушевицкая Т. Этнология: Учебник для студ. высш. учеб. заведений. Режим доступа: <https://studfile.net/preview/1721402/>
5. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібник. – Львів, 2004.
6. Хоптяр Ю.А. Етнологія. – Кам'янець-Подільський, 2008.
7. Фрейд З. Тотем и табу. Психология первобытной культуры и религии. Режим доступа: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/fr_tabu/

Практичне заняття № 2

Народи Європи

1. Фізико-географічні умови і загальна характеристика населення Європи. Сучасний етнічний склад.
2. Етнолінгвістична характеристика.
3. Антропологічний склад.
4. Угорці: етнокультурна характеристика.
5. Греки: етнокультурна характеристика.
6. Албанці: етнокультурна характеристика.
7. Баски: етнокультурна характеристика.

Рекомендована література:

1. Бромлей Ю., Марков Г. Этнография. – М., 1982. Режим доступа: <http://padabum.com/d.php?id=42074>
2. Гачев Г. Национальные образы мира. Эллада. Германия, Франция: опыт экзистенциальной культурологии. – М.: Логос, 2008. – 424 с.
3. Зубцов С. Как жить в Западной Европе. Режим доступа: http://www.africa.travel.ru/zubcov/z_oglavl.htm
4. Кожановский А. Об этническом составе испанского народа // Вопросы истории. – 2011. – № 6. – С. 111 – 120. Режим доступа: <http://www.reenactor.ru/ARH/PDF/Kozanovskiy.pdf>
5. Тиводар М. Етнологія. – Львів, 2004. Розділ XXVIII. Західно-Центральноевропейська провінція.

6. <http://04.com.ua/> – сайт «Етнографія народів світу». Розділ: Народи Зарубіжної Європи

Практичне заняття № 3 **Народи Південної Азії (2 год.)**

1. Фізико-географічні умови та етнічний склад населення Південної Азії.
2. Етногенез та етнічна історія регіону.
3. Господарсько-культурні типи.
4. Матеріальна і духовна культура населення Південної Азії.
5. Соціальні відносини. Кастова система.
6. Релігії народів Південної Азії.

Рекомендована література:

1. Бромлей Ю., Марков Г. Этнография. – М., 1982. Режим доступу: <http://padaread.com/?book=42074&pg=1>
2. Бромлей Ю. Очерки теории этноса. – М., 1983. Режим доступу: <http://padaread.com/?book=42075&pg=1>
3. Габорио М. Непал и его жители. Этнография и культура Непала. – Режим доступу: <http://www.geografia.ru/nepali.html>
4. Гохман В., Оранская Т. Формы воспитания детей и подростков у пенджабцев Индии. Режим доступу: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000022/st010.shtml>
5. Країни Азії: особливості культури і побуту. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2011. – 340 с.
6. Котовский Г. Касты в Индии. – М., 1965. Режим доступу: <http://padaread.com/?book=37188&pg=2>
7. Народы Южной Азии. Индия, Пакистан, Непал, Сикким, Бутан, Цейлон и Мальдивские острова / Под ред. Н.Р. Гусевой, А.М. Дьякова, М.Г. Левина, Н.Н. Чебоксарова. – М., 1963. – Режим доступу: http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/%27%27Narody_mira.Etnograficheskie_ocherki%27%27/%27%27Narody_mira%27%27.html
8. Південна Азія: населення. Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_krajin/pivdenna_azija_naselennja/64-1-0-959
9. Суворова А. Убийство в защиту чести как социальное явление и современное варварство: [убийство женщин с целью восстановления чести рода и поддержания порядка в странах Ближнего и Среднего Востока и Южной Азии] // Азия и Африка сегодня. – 2010. – № 6. – С. 63 – 67. Режим доступу: https://asaf-today.ru/images/AA_nomers/2010/201006/Suvorova.pdf
10. Тиводар М. Етнологія. – Львів, 2004.
11. Успенская Е. К вопросу об экзогамии касты: [этнография Индии] // Этнографическое обозрение. – 2009. – № 3. – С. 3 – 19. Режим доступу: http://journal.iea.ras.ru/archive/2000s/2009/no3/2009_3_003_Uspenskaia.pdf
12. Этнографические очерки. Народы Индии. Режим доступу: http://samlib.ru/a/art_p_j/ttppptt3-1.shtml

13. Юрлова Е. Роль каст в современной Индии // Азия и Африка сегодня. – 2018. – № 4. Режим доступа: https://asaf-today.ru/images/AA_nomers/2018/201804/Jurlova-Rol.pdf

Практичне заняття № 4
Землеробські народи Америки (2 год.)

1. Державне утворення, господарство, матеріальна і духовна культура, релігія майя.
2. Тольтеки (матеріальна культура, господарство, духовна культура).
3. Ацтеки (матеріальна культура, господарство, духовна культура).
4. Чібча-муїска. Інки (державні утворення, господарство і духовна культура).
5. Народи Анд (кечуа, аймара і араукани).

Рекомендована література:

1. Балущок В. Міссісіпі – маловідома північноамериканська цивілізація доколумбової епохи // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 5. – С. 71–80. Режим доступа: http://shron1.chtyvo.org.ua/Balushok_Vasyl/Missisipi_malovidoma_pivnichnoa_merykanska_tsyvilizatsiia_dokolumbovoi_epokhy.pdf
2. Бромлей Ю., Марков Г. Этнография. – М., 1982. Режим доступа: <http://padabum.com/d.php?id=42074>
3. Брэй У. Ацтеки. Быт, религия, культура. М.: Центрполиграф, 2005. – Режим доступа: <http://historylib.org/historybooks/Atsteki--Byt--religiya--kultura/>
4. Гуляев В. Древние цивилизации Америки. – М.: Вече, 2008. – Режим доступа: http://historylib.org/historybooks/V--I--Gulyaev_Drevnie-tsivilizatsii-Ameriki/
5. Зубрицкий Ю. Инки-кечуа. Основные этапы истории народа. – М.: Наука, 1975. – Режим доступа: https://www.indiansworld.org/Nonmeso/inca_quechua.html#.XHLyTYgzbiU
6. Кенделл Э. Инки: Быт, религия, культура. – М., 2005. – Режим доступа: http://historylib.org/historybooks/Enn-Kendell_Inki--Byt--religiya--kultura/
7. Кинжалов Р. Культура древних майя. – Л., 1971. – Режим доступа: https://www.indiansworld.org/maya_culture_kinzhalov.html#.XHLwqYgzbiU
8. Мэнчип Уайт Д. Индейцы Северной Америки. Быт, религия, культура. М.: Центрполиграф, 2006. – Режим доступа: <https://www.litmir.me/br/?b=157487&p=1>
9. Народы Америки / Под ред. А.В. Ефимова, С.А. Токарева. – М., 1959. – Т.1; Т.2. Режим доступа: http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/%27%27Narody_mira_Etnograficheskie_ocherki%27%27/%27%27Narody_mira%27%27.html#006
10. Сустель Ж. Ацтеки. Воинственные подданные Монтесумы. – М.: Центрполиграф, 2003. – Режим доступа: http://historylib.org/historybooks/ZHak-Sustel_Atsteki--Voinstvennye-poddannye-Montesumy
11. Тиводар М. Етнологія. – Львів, 2004.
12. Уитлок Р. Майя. Быт, религия, культура. – М.: Центрполиграф, 2005. – Режим доступа: <https://www.litmir.me/br/?b=157492>

Практичне заняття № 5
Український традиційний народний одяг (2 год.)

1. Традиційний одяг населення Середньої Наддніпрянщини.
2. Традиційний одяг населення Слобожанщини.
3. Традиційний одяг населення Півдня України.
4. Традиційний одяг русинів Закарпаття.
5. Гуцульський традиційний одяг.

Рекомендована література:

1. Антонович К. Український одяг. Історичні замітки. Практичні поради, рисунки, взори / Катерина Антонович. – Торонто : Організація Українок Канади, 1979. – 40 с.
2. Білан, М. Українській стрій / М. С. Білан, Г. Г. Стельмащук ; Львівська нац. академія мистецтв. – 2-ге вид. – Львів : Апріорі, 2011. – 314 с. : іл.
3. Білецька В. Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация / В. Білецька. – Київ, 1934. – 67 с.
4. Васіна З. О. Український літопис вбрання : книга-альбом / Васіна Зінаїда ; наук. ред. Л. Клочна. – Київ : Мистецтво, 2006. – 443 с.
5. Волік К. С. Виникнення та поширення культури дукачів в Україні у XVII – поч. XX ст. / К. С. Волік // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2014. – № 1. – С. 57–62.
6. Воробей О. Взуття як елемент народного костюма українців Поділля у першій половині XX ст. (за матеріалами польових досліджень) / Ольга Воробей // Етнічна історія народів Європи. – 2014. – Вип. 43. – С. 60–65.
7. Врочинська Г. В. Українські народні жіночі прикраси XIX–XX століть : монографія / Г. В. Врочинська. – Київ : Родовід, 2008. – 232 с. : іл.
8. Герасько М. Вбрання українців як явище традиційної культури / М. Герасько // Етнічна історія народів Європи. – 2014. – Вип. 44. – С. 30–36.
54. Глушко М. Народний одяг українців (загальні аспекти виникнення і розвитку) / Михайло Глушко // Історія народної культури українців : навч. посіб. / Михайло Глушко. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – С. 311–346.
9. Камінська Н. М. Костюм в Україні від епохи Київської Русі до XXI століття / Н. М. Камінська., С. І. Нікуленко. – Харків : Золоті сторінки, 2004. – 207 с.
10. Косміна О. Жіноче вбрання кінця XIX – початку XX століть (до проблеми вікової градації традиційного одягу) / Оксана Косміна // Народна культура українців: життєвий цикл людини : історико-етнологічне дослідження : у 5 т. Т. 3 : Зрілість. Жіноцтво. Жіноча субкультура / Оксана Косміна. – Київ : Дуліби, 2012. – С. 116–125.
11. Косміна О. Регіональна символіка традиційного вбрання українців (до проблем класифікацій) / Оксана Косміна // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. пр. – 2007. – № 23. – С. 18–23.
106. Косміна О. Соціальна символіка українського традиційного вбрання / Оксана Косміна // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. пр. – 2007. – № 22. – С. 12–16.
12. Косміна О. Чоловіче традиційне вбрання кінця XIX – початку XX ст. / Оксана Косміна // Народна культура українців: життєвий цикл людини : 174

- історико-етнологічне дослідження : у 5 т. Т. 4 : Зрілість. Чоловіки. Чоловіча субкультура / Оксана Косміна. – Київ : Дуліби, 2013. – С. 125– 134.
13. Матейко К. І. Український народний одяг. Етнографічний словник / К. І. Матейко ; за ред. Р. Кирчіва. – Київ : Наукова думка, 1996. – 196 с.
 14. Ніколаєва Т. О. Регіональні комплекси українського вбрання / Т. О. Ніколаєва // Українці. Історико-етнографічна монографія : у 2 кн. – Київ, 1999. – Кн. 2.
 15. Стельмащук Г. Українські народні головні убори : монографія / Г. Стельмащук. – Львів : Априорі, 2013. – 276 с.
 16. Щибря В. Особливості верхнього одягу населення Правобережної Наддніпрянщини (кінець ХІХ – перша половина ХХ століття) / В. Щибря // Народна творчість та етнологія. – 2016. – № 3. – С. 90–95.

Практичне заняття № 6

Традиційне житло українців (інтер'єр, екстер'єр) (2 год.)

1. Житловий комплекс Середньої Наддніпрянщини.
2. Житловий комплекс Слобожанщини.
3. Житловий комплекс Полісся.
4. Житловий комплекс Півдня України.
5. Житловий комплекс Бойківщини, Лемківщини, Гуцульщини.

Рекомендована література:

1. Данилюк А.Г. Традиційна архітектура регіонів України. Полісся: монографія. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 147 с.
2. Данилюк А.Г. Українська хата. – К.: Наукова думка, 1991. – 110 с.
3. Дністрянський М.С. Етногеографія України. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
4. Етнографія України / За ред. С.А. Макарчука. – 2-ге вид. перероб. і допов. – Львів: Світ, 1994. – 520 с.
5. Перетокін А.Г., Аксьонов М., Очеретько М. Традиційна українська садиба в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Вісник Придніпровської державної академії будівництва і архітектури. – 2016. – № 7 (220). – С. 45-54.
6. Самойлович В.П. Українське народне житло (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – К.: Наукова думка, 1972. – 24 с.
7. Стельмах Г.Ю. Історичний розвиток сільських поселень на Україні: іст.-етногр. дослідж. – К.: Наукова думка, 1964. – 230 с.

Практичне заняття № 7

Сімейні відносини та обрядовість (4 год.)

1. Календарні свята та обряди, породжені релігійними уявленнями та аграрним укладом побуту.
2. Народження дитини. Обряди перших років життя.
3. Традиції дошлюбного спілкування.
4. Форми і типи шлюбу. Шлюбні угоди та звичаї.
5. Поховально-поминальна обрядовість.

Рекомендована література:

1. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні (Історико-етнографічне дослідження) / В. К. Борисенко. – Київ, 1988. – 192 с.
2. Борисенко В. К. Українське весілля: традиції і сучасність / В. К. Борисенко. – Київ : ВД «Стилос», 2010. – 136 с.
3. Боряк О. Ткацтво в обрядах та віруваннях українців (середина ХІХ – початок ХХ ст.) / О. Боряк. – Київ, 1997. – 190 с.
4. Босий О. Знакові функції тканини в звичаєво-обрядовій сфері українців (семантичні паралелі «крижмо» – «саван») / О. Босий // Етнічна історія народів Європи. – 2000. – № 4. – С. 114–117.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу. – Київ : Оберіг, 1991. – Т. 1, 2.
6. Ігнатенко І. Народна медицина Середнього Полісся: традиції та сучасність (на польових етнографічних матеріалах) / Ірина Ігнатенко. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2013. – 336 с.
7. Культура і побут населення України : навч. посіб. / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко та ін. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Либідь, 1993. – 288 с. : іл.
8. Милорадович В. Життє-бытє лубенського крестьянина / В. Милорадович // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – Київ, 1992. – 322 с.
9. Народна культура українців: життєвий цикл людини : історико-етнологічне дослідження : у 5 т. / наук. ред. М. Гримич. – Київ : Дуліби, 2008:
 - 1) Т. 1 : Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. – 400 с. 146.
 - 2) Т. 2 : Молодь. Молодість. Молодіжна субкультура. – 568 с. 147.
 - 3) Т. 3 : Зрілість. Жіноцтво. Жіноча субкультура. – 480 с. 177 148.
 - 4) Т. 4 : Зрілість. Чоловіки. Чоловіча субкультура. – 584 с. 149.
 - 5) Т. 5 : Старість. Смерть. Культура вшанування небіжчиків. – 432 с.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота має на меті визначення рівня самостійної підготовки студентів до курсу. Індивідуальне завдання виконується у вигляді складання словника етнологічних термінів та оволодіння відповідною термінологією (модуль 1), а також у вигляді письмової роботи з аналізом етнологічної літератури (модуль 2).

Індивідуальне завдання до модуля 1

Складання словника етнологічних термінів

Основна термінологія, якою має оволодіти студент:

1. Аборигени, Автохтони	10. Духовна культура
2. Акультурація	11. Екзогамія
3. Анімізм	12. Ендогамія
4. Анклав	13. Етнічна група
5. Асиміляція етнічна	14. Етнічна територія
6. Бігмен	15. Етнічні контакти
7. Білінгвізм	16. Етнічність
8. Господарсько-культурний тип	17. Етногенез
9. Діаспора	18. Етнографічна група

19. Етнопсихологія	35. Мінорат
20. Етнос	36. Моногамія
21. Етнофор	37. Мулат
22. Етноцентризм	38. Нація
23. Звичаєве право	39. Обрядовість
24. Змішані раси	40. Ойкумена
25. Історико-етнографічний регіон	41. Пережитки
26. Інкультурація	42. Племя
27. Колоніалізм	43. Раса
28. Компліментарність	44. Расизм
29. Ксенофобія	45. Сегрегація
30. Майорат	46. Титульний етнос
31. Маргінальність	47. Толока
32. Матеріальна культура	48. Тотемізм
33. Менталітет	49. Цивілізація
34. Метис	50. Шовінізм

Індивідуальне завдання до модуля 2

Письмова робота з аналізом етнологічної літератури (монографія **Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології. – Прага, 1928**)

ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ МОДУЛЬ 1 (16 балів)

1. Предмет і завдання етнології.
2. Зв'язок етнології з іншими науками.
3. Основні положення еволюціоністської етнологічної школи.
4. Новітні концепції в етнології.
5. Основні риси розмежування етносів.
6. Класифікації народів світу: етнографічна (географічна), антропологічна (расова).
7. Етнолінгвістична (мовна) класифікація народів світу.
8. Релігійна класифікація народів світу.
9. Господарсько-культурна класифікація народів світу.
10. Історико-культурні райони Австралії та Океанії, їх основні характеристики.
11. Матеріальна та духовна культура австралійських аборигенів.
12. Загальна характеристика азійського регіону, поділ Азії на географічні регіони.
13. Господарство і матеріальна культура населення Західної (Передньої) Азії.
14. Соціальна організація, сім'я та сімейно-шлюбні відносини народів Західної Азії.
15. Духовна культура населення Західної Азії.
16. Розселення та походження народів Кавказу і Закавказзя, їх класифікація.
17. Специфіка господарства і традиційної матеріальної культури народів Ірано-афганської історико-етнографічної області.
18. Соціальна організація, сім'я та сімейно-шлюбні відносини народів Месопотамо-аравійської історико-етнографічної області.

19. Загальна характеристика африканського континенту.
20. Етногенез та етнічна історія Африки.
21. Особливості народів історико-етнографічної області Північної та Північно-Східної Африки.
22. Особливості народів західносуданської історико-етнографічної області.
23. Особливості народів аборигено-африканської історико-етнографічної області.
24. Особливості народів європейсько-африканської історико-етнографічної області.
25. Історико-етнографічний і мовний поділ Америки.
26. Класифікація народів Америки за господарсько-культурним типом: ескімоси.
27. Класифікація народів Америки за господарсько-культурним типом: алеути.
28. Господарство, матеріальна і духовна культура ацтеків.
29. Господарство, матеріальна і духовна культура майя.
30. Господарство, матеріальна і духовна культура інків.

МОДУЛЬ 2 (18 балів)

1. Проблеми, які вивчає українська етнологія.
2. Етапи розвитку української етнології.
3. Характеристика діяльності основних етнологічних центрів в Україні у XIX ст.
4. Діяльність етнографічно-статистичної експедиції П. Чубинського, «Отчеты» експедиції.
5. Діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові наприкінці XIX – початку XX ст.
6. Етнографічні дослідження в радянській Україні у 1920-х – початку 1930-х рр.
7. Концепції походження українського етносу.
8. Концепція давньоруської народності: основні ідеї, прибічники.
9. Норманська теорія походження Русі.
10. Слов'янська (автохтонна) теорія походження Русі.
11. Етнографічне районування України.
12. Центральна-Східний (Південно-Східний) історико-етнографічний регіон: територія, райони, особливості матеріальної культури.
13. Північний історико-етнографічний регіон (Полісся): територія, особливості матеріальної культури.
14. Західний (Південно-Західний) історико-етнографічний регіон: територія, райони, особливості матеріальної культури.
15. Етнографічні групи (субетноси) українського етносу (бойки, лемки, гуцули).
16. Види і методи польових етнографічних досліджень.
17. Особливості наукового спостереження під час польового етнографічного дослідження.
18. Опитування населення як метод польового етнографічного дослідження.
19. Вимоги до збору етнографічних колекцій під час польового етнографічного дослідження.
20. Пошук і вибір інформаторів під час польового етнографічного дослідження.

21. Особливості знайомства і встановлення контакту з інформаторами під час польового етнографічного дослідження.
22. Основні правила роботи з інформаторами під час польового етнографічного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Глушко М.С. Методика польового етнографічного дослідження: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008.
2. Етнографія України: навчальний посібник / За ред. С.А.Макарчука. – Львів, 1994.
3. Життя етносу: Соціокультурні нариси: Навч. посібник /Б.Попов, В. Ігнатов, М. Степико та ін. – Київ:Либідь, 1997. – 240 с.
4. Лозко Г.С. Етнологія України. – К., 2004.
5. Нельга О. Етнологія: Курс лекцій. – К.: Тандем, 1995.
6. Пономарьов А.П. Етнічність та етнічна історія України. – К., 1996.
7. Пономарьов А. Українська етнографія. Курс лекцій / Анатолій Пономарьов. – Київ : Либідь, 1994. – 318 с.
8. Савчук Б., Кафарський В. Вступ до етнології. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003.
9. Сегеда С. Антропология. – К., 2001.
10. Тиводар М.П. Етнологія: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2004.
11. Українська етнологія: Навч. посібник / За ред. В. Борисенко. – К.: Либідь, 2007. – 400 с.
12. Хоптяр Ю.А. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2008.
13. Хрящевська Л.М. Загальна та українська етнологія: навчальний посібник. – Миколаїв: Іліон, 2012. – 120 с
14. Юрій М.Ф. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2006.

СЛОВНИКИ І ДОВІДНИКИ

15. Абетка етнополітолога / Ю. Римаренко та ін. – К., 1996.
16. Етнонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. – К., 1993.
17. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В. Литвин, В. Гусев, А. Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002.
18. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп. ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза, 1996.
19. Шаповал Л.І. Словник етнографічних (етнологічних) понять і термінів: Довідник / Л.І.Шаповал. – Полтава, 2009. – 268с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

20. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К.: Довіра, 1992.

21. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології. – Прага, 1928.
22. Гобсбаум Е. Винайдення традиції. – К.: Ніка-Центр, 2005.
23. Гримич М. В. Метод, методика та методологія в сучасній етнологічній науці // Етнічна історія народів Європи. – 2006. – Вип. 21. – С. 5–9.
24. Кафарський В. Нація і держава: Культура. Ідеологія. Духовність. - Івано-Франківськ, 1999.
25. Маруховська О. Врегулювання етнополітичних конфліктів: наука чи мистецтво // Віче. – 1998. – № 1.
26. Наулко В. Історико-етнографічне районування України та етнографічні групи українського народу // Культура і побут населення України. – К., 1991.
27. Національні меншини країн Європейського Союзу в контексті інтеграційних процесів. – Львів, 2002.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

28. Інститут народознавства НАН України – www.ethno.iatp.org.ua
29. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України – www.etno.kyiv.uar.net
30. Український історичний журнал – www.history.org.ua
31. Журнал «Народна творчість та етнографія» – www.etno.kyiv.uar.net/vyd/nartv/2003/journ2003.html
32. Institute for Ethnology and Folklore Research – www.ief.hr
33. An International Journal of Cultural and Social Anthropology – www.pitt.edu/~ethnolog/
34. Ethnology (journal title) – www.scholarly-societies.org/history/Ethnology.html